

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. **Zoologija za učiteljske šole i više razrede srednjih škola.** Napisal Milan M. Tomić, prof. kraš. gimn. I. deo. O čoveku (anatomija). Odobreno od min. prosvete. Ca. 246 slika i tekstu. Cena 45 Din. Str. 344. Izdaje: Izdavačka knjižara Rajković i Čuković. Beograd. — Terazije.

—kpl. **Tomo Jedrinić: Druga srpska ali hrvatska čitanka za slovenske šole.** Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Cena trdo vez. 22 Din. Knjiga je prikladna za više razrede osnovnih šol, za meščanske šole in za nižjo srednjo šolo. Odobrena je od šolske oblasti.

—kpl. **Jurčić-Bajuk: Tihotapec,** ljudska igra v petih dejanjih. Ljudski oder 4. zvezek. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 22 Din.

—kpl. **Službena pragmatika za državne nameštence** je izšla kot XI. snopič Zbirke zakonov. Brošura, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani, velja s poštino vréd 8.75 Din.

—kpl. **Josip Pavčič: Trije moški zbori.** Pesem: »Nocoj je pa lep večer«, »Majolčica«. Izdala in založila Glasbena Matica v Ljubljani.

—kpl. **Marko Bajuk: Miklova Zala.** Ljudski oder št. 3. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 22 Din.

—kpl. **Pesmarica.** Zbirka troglasnih narodnih pesmi iz II. dela Pevske šole za ljudske, meščanske in glasbene šole. Sestavil prof. dr. Pavel Kozina. Cena 6 Din. Založba »Jug« v Ljubljani. Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani.

—kpl. **Pesmarica.** Zbirka četveroglasnih narodnih pesmi v duru in pesmi v molu iz II. dela Pevske šole za ljudske, meščanske in glasbene šole. Sestavil prof. dr. Pavel Kozina. Založba »Jug« v Ljubljani. Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani.

—kpl. **Pesmarica, zbirka dvoglasnih narodnih pesmi** iz II. dela Pevske šole za ljudske, meščanske in glasbene šole. Sestavil prof. dr. Pavel Kozina. Cena 6 Din. Založba Jug v Ljubljani.

—kpl. **Pevska šola za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole II. del.** Spisal dr. Pavel Kozina, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je knjigo odobrila z odlokom z dne 10. septembra 1923, št. 3349. Cena 26 Din. Založba »Jug« v Ljubljani. Tiskala Zvezna tiskarna v Ljubljani. — Ocena prihodnjic.

Ocene.

—kpl. **Zemljepis Jugoslavije. I. del. Slovensko ozemlje.** Sestavila Pavel Plesničar in Rado Grum. Z 10 zemljevidi in 24 pokrajinskih slikami. Zemljevide narisal Ferdo Juvánc.

Povojni čas pomeni za naše šolstvo nekako dobo spisovanja šolskih knjig, zakaj z osvoboditvijo je bilo treba z dotadanjim poukom in avstrijsko vzgojo obračunati. Poleg vseh potrebnih čitank je nastajala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani tudi zgoraj navedeno prepotrebno knjigo, ki podaja zaokroženo celoto snovi o slovenskem ozemlju, t. j. spoznavanje naše alpske in zapadno kraške dežele kot dela naše velike domovine.

Knjiga bo opora učitelju in učencu. Prvi si bo prihranil mnogo časa s tinitam potrebnim narekovanjem, drugi pa bo imel v šoli razloženo snov do popolnosti pred seboj, kar mu bo omogočalo ponavljanje in poglobitev.

Sestava knjige omogoča učitelju obojen učni postopek: analitičen ali sintetičen in bo praktični učitelj lahko uporabljal tega ali onega.

Knjiga vsebuje zemljepisno snov, ki po svoji praktični razdelitvi ne obravnava naše ožje domovine samo iz navadnega zemljepisnega vidika, temveč sta jo spisovatelja koncentrirala tudi z ozirom na kulturni del, industrijo, gospodarstvo itd.

S tem, da knjiga navaja zveze med kulturno zemljo in med človeštvom, med naravnimi zakladi, njih lepotami in njih uporabi po človeku, je podana jasna, oblikovita slika naše ožje domovine in sta spisovatelja postavila knjigo na zdravo podlago s pravilno metodično potjo, ki omogoča prav uspešno gojitev miselnega pouka, kakršen se danes splošno zahteva in uvaja.

Materijal je podan v lepem, ljudskem in preprostem jeziku. Hvalevredno je, da knjiga nima začrtanih naših meja tam, kjer jih je potegnili sanžermenska in rapsalska pogodba, saj to je edino prava

pot, da vzbudimo v srcih naše mladine zanimanje in ljubezen do ugrabljene naše slovenske zemlje, do naših trpečnih bratov in sester.

Zemljevide je narisal poznani šolnik Ferdo Juvánc z veliko vestnostjo in natančnostjo in niso preobloženi kot navadno. Vsebujejo le v knjigi obdelano snov, kar je za prvenec v zemljepisnem pouku sploh, kakor tudi za vajo v čitanju zemljevidov velike vrednosti.

Knjigo je odobrila pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere z odlokom z dne 20. februarja 1923, št. 394 kot pomožno knjigo in jo višji šolski svet priporoča v nabavo učiteljem in učencem.

Temu priporočilu se tudi mi z veseljem pridružujemo, ker delo zasluži priporočila.

—kpl. **Obči zemljepis za više razrede osnovnih šol.** Sestavila: J. Mešiček in Fr. Drnovšek. Odobrena od učne uprave kot pomožna učna knjiga. Cena trdo vezani knjigi 12 Din. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Posebno sedaj, ko je Srednja Evropa izpremenila svojo obliko in so tudi druge države v Evropi dobile svoje izpremembe in korekture, bo knjiga prav dobrodošla tako učencu kakor učitelju. Knjiga našteva in opisuje nove države: Republiko Avstrijo, Republiko Madjarsko, Čehoslovasko republiko, Zvezno republiko Nemčijo v novi obliki, Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, Reko kot samosvojo, Republiko Poljsko, Republiko Ukrajino itd. Sestavki so pregledno sestavljeni in ne preobširni, tako da jih učenci prav lahko obvladajo. Zastopane so vse države Evrope, Azije, Afrike, Amerike, Avstralije do Oceanije. V uvodu je razdelitev zemljepisne tvarine. Posebno spretno je sestavljen zvezdoznanski del, ki obravnava: vseмир, nebesna telesa, oblike zemlje, velikost in oddaljenost sonca, dozdveno premikanje sonca, globus in njega najvažnejše točke in črte, podnebni pasovi, zemljepisna širina in dolžina, vrtenje in tekanje zemlje, kako nastanejo letni časi, luna, kako se luna premiče, izpremembe lune, solčni in lunin mrk, koledar. Knjigo prav toplo priporočamo.

—kpl. **Josip Pavčič: »Trije moški zbori«.** Pesem. Nocoj je pa lep večer. Majolčica. Izdala in založila Glasbena Matica v Ljubljani. — Izdaja društvenih muzikalij za leto 1922./23. — Trije lepi moški zbori, trije lepi biseri svežega, pristno narodnega duha, ki se bodo kmalu udomačili med vnetimi pevci. Hvaležno narodno besedilo O. Župančičeve »Pesmi«, narodne »Nocoj je pa lep večer« in Cv. Golarjeve »Majolčice« je navdušilo značnega našega odličnega skladatelja Pavčiča, da je temu besedilu zložil jako primerne napeve ljubeznivega narodnega značaja. Prva in posebno tretja skladba sta ritmično sicer nekoliko bolj težavni in zahtevata prožnih, izvežbanih glasov, zato pa sta jako učinkoviti ter ju bodo pevci zaradi njihovih prikupljivih napevov kmalu in lahkobno obvladali. Motiv druge skladbe »Nocoj je pa lep večer« nam je že znan iz Emil Adamičevega samospelja, ki si je zanj sam sestavil besedilo. Ko smo prvič čuli opernega pevca Betetta peti ta samospjev, je bilo občinstvo naravnost navdušeno za to pesem, ki jo je moral Betetto kar trikrat ponoviti. Pavčič je v moškem zboru spretno razdelil to pesem med otožnega, veseloga in zaljubljenega fanta. Spočetka mehak, miren in sanjaj zbor otožnega fanta, — kar se oglasi veseli fant: »Jaz pa pojdem na vas!« — in zaljubljeni fant mu odgovarja: »Jaz pa zapojem na glas!« — in ves zbor razposajeno veselo vriska v svetlo noč. Pesem ni težavna, pa je jako učinkovita.

Priporočamo zbirsko vsem moškim pevskim zborom v nabavo. Dobiti jo je v Glasbeni Matici v Ljubljani. —4—

—kpl. **Fran Erjavc: Kitajske narodne pripovedke.** V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. 151. Cena vezani knjigi 26 Din. — Učiteljska tiskarna je začela zadnje čase posvečati vse večjo pažnjo narodnim pravljicam in pripovedkam različnih ljudstev, kar je pri pomanjkanju tovrstnega čtiva pri nas še posebno hvalevredno, saj so ravno pravljice in pripovedke nedvomno najlepše in najzdravejše čtivo za mlajši svet. Doslej je izdala že češke in srbske, sedaj so pa izšle tudi zgoraj navedene kitajske v spretnem Erjavčevem prevodu in prikupni zunanji opremi. Vseh je 39, ki jih bo čitala mladina z velikim užitkom, a tudi odraslo občinstvo bo seglo po njih gotovo z zanimanjem, saj mu bodo odkrivala doslej popolno tuj miselni svet. Glede na to priporočamo to uspelo zbirko vsem prav toplo.

—kpl. **Zoologija za učiteljske šole i više razrede srednjih škola.** Napisal Milan M. Tomić, prof. kraš. gimn. I. deo. O čoveku. (Antropologija). Odobreno od ministrstva prosvete kot učna knjiga. 246 slik k tekstu. Knjiga je doživela že tretje izdanje, kar izpričuje njeno praktičnost in temeljitost. Obsežno delo ima primeroma izredno nizko ceno, obvlada pa vse, kar je učitelju, inteligentu in celo narodu nujno potrebno vedeti iz tega polja. V uvodu avtor razpravlja o opredelbi zoologije in njeni zvezi z ostalimi naravnimi vedami, o važnosti zoološkega pouka, o higijeni, ki jo je potreba potom šole razširiti v najširše mase naroda. Temu slede najvažnejša poglavja iz morfologije. Predvsem je poljudno znanstveno predloženo poglavje o staničevju v splošnem, o protoplazmi in glavnih pojmih bakteriologije in njenimi glavnimi raziskovalci in veljaki na tem polju; predvsem omenja dr. Pasterja. Temu sledi notranja analiza človeškega telesa in nadalje razprava o okostju, pri čemer avtor sproti opozarja na higijeno pri posameznih delih okostja, da se ne poškoduje in spači, n. pr. higijeno sedenja posebno pri otrocih, obutve itd. Okostno staničevje obdeluje pri pripadajočem oddelku, kakor prične enako naslednje poglavje s sestavinami mišičevja in prihaja nato na opis in higijeno mišičevja samega. Na enak način, posebno zanimivo in obširno razpravlja o oddelku živčevja. Pri tem se sproti dotiče važnosti in funkcije živčevja z ozirom na posamezne organe človeškega telesa. Tako obdelava v tej zvezi možgane, vazomotore, vid, sluh, voh, okus in pri tej priliki obdelava oko, uho, nos in usta. Vse poglavje je pa prepreženo z bogatimi zanimivimi poizkusi, kar posebno povzdiguje knjigo in ki so še posebej pojasnjeni z mnogobrojnimi skicami. Temu šele sledi podroben spis notranjih organov človeškega telesa, pri čemer posveča največjo pozornost krvnemu toku, krvni sestavini (krvnim telesom), pljučam, pri čemer obravnava umetno dihanje in prvo pomoč, srcu in žilevju ter v tej zvezi limfatičnemu sistemu itd. Skratka: knjiga je mojstersko sestavljena, njena metoda je zanimiva in vzgojiteljski, ki so po temu delu vzgojeni ter imajo pri tem še srečo, da dobe dobrega profesorja, bodo pravi blagoslov za šolo in narod, z ozirom na znanje in praktično uporabo ter popularizacijo tega znanja med narodom, kar je gotovo velike važnosti za narodovo zdravstveno stopnjo. —k—

—kpl. **Jurčić-Bajuk: Tihotapec.** Steržajeva dramatičnija Jurčićevega »Tihotapec« je že dolgo pošla. Zato je bilo popraševanje po tej priljubljeni igri prav veliko in Bajuk je ustregel živi potrebi, da je na novo priredil to priljubljeno Jurčićevo povest. Šestnajst moških vlog in tri ženske nosijo vso igro. Kar bo ljudstvu ugajalo, bo originalno močevanje dolenskih kmetov. Intrigant Tekmec, ali Fortunatek je krasna komična vloga zahrbtnega sebičnega, ki je obenem tako dovtipen, da bi ranjki Verovšek Tekmeca priklopil k svojemu Mozolu, Krjavlju, Ježu. Tudi Kokočarica, je prav izvrstna ženska vloga, ki s svojo jezikavostjo vzbuja salve smeha. Tihotapec France in graničarski stražmojster Peč, sta pa dve vlogi, ki zahtevata resno zasedbo, ker sta prav težki. Igra je efektna, morda je malo preveč pretepaškega v njej, slog pristno Jurčićev, konec spravljiv in blagovplivajoč, scenerija preprosta, da jo zlahka zmore vsak podeželski oder. Dejanje je bogato, le v skrajni sili, ob tehničnih nemogućnostih, stopi na mesto dejanja pripovedovanje, ki pa ni nikjer utrudljivo. »Tihotapec« se bo gotovo pritihtapil po vseh odrih slovenskega ozemlja z velikim uspehom.

—kpl. **Miklova Zala. M. Bajuk.** Sketova poljudna povest »Miklova Zala«, ki je bila ena najbolj priljubljenih publikacij družbe sv. Mohorja, je doživela že tri dramatičnija. Za Spicerjem se je lotil Danilo Cerar, a šele Bajukova prireditev je šla v tisk. Igra je prav pripravna za ljudske odre po deželi, ker je pristna ljudska igra, ki ne stavi na igralce pretiranih težkoč in ki tudi tehnično ni preveč težka. Morda bi bilo dobro, ako bi prireditelj dodal nekaj režijskih opazk, ker ne vem, ako bo znal vsak priprost podeželski režiser prvo sliko petega dejanja brez nadaljnega uprizoriti. Slog je jednat, pripovedovanje omejeno na minimum, nepotrebne epizode so izpuščene, dolgosti dialoga nikjer ne opaziš, govornica je naravna, dejanje napeto. Plemenita tendenca zakonske zvestobe je jasno in krepko, a vendar ne usiljivo povdarjena. Osemnajst moških vlog in tri ženske ni preveč za naše razmere. Oderske

slike so zanimive, konci dejanj efektni. Mestoma bi se dala uplesti še kaka pesmica, kar bi igro le poživilo. Igra bo našla svojo pot preko vseh ljudskih odroy in bo izpolnila svojo vzgojno nalogo med ljudstvom in vzbudila spomin na strašne dneve turških navalov na naše kraje in klicala gledalcem, da je tudi zasedena Koroška naša slovenska zemlja.

—kpl. **Pesmarica. Zbirka troglasnih pesmi.** P. Kozina. Seznamek pesmi: Ena ptička priletela, Jaz sem hodil po planinah, Kaj pa ti pobič, Kaj ti je deklca, Kje so moje rožice, Oglar je zauber fant, Po cesti gre, Po jezeru, Preljubo veselje, Rasti rožmarin, Roza na vrtu zelenem cvete, Sem slovenska deklca, Slišala sem ptičko pet', Tam za turškim gričem, Visoka je gora, Vse je veselo kar živi.

—kpl. **Pesmarica, zbirka dvoglasnih narodnih pesmi.** Dr. Pavel Kozina. Vsebitna: Barčica, — Bežimo, tecimo!, — Bože pravde, — Jarko sunce, — Jager pa jaga, — Kje so moje rožice, — Ko ptičica sem pevala, — Ko ti kupi, — Lepa si pomlad zelena, — Lepo mi poje črni kos, — Majhna sem bila, — Mati zakliče, — Na planinah solncece sije, — Nocoj je en lep večer, — Nevena, sestra moja, — Oj oraču, — Oj ta soldaški boben, — Otrok živim v veselju, — Po jezeru, — Popotnik pridem čez goro, — Preljubo veselje, — Pridi Gorenjč, — Slišala sem tičko pet, — Škrjanček, — Vrtniče nad morem.

—kpl. **Pesmarica, zbirka četveroglasnih narodnih pesmi.** Pavel Kozina. Seznamek pesmi: Dabi bila lepa ura, Fantje se zbirajo, Gor' čez izaro, Jest pa 'no šišico 'mam, Jest žalosten biti ne morem, Na 'sokem Obirju, Oj, ta mlinar, Po jezeru, Tam na tem hribu, Ura dvanajst je odbila, Vodica med gorami, Vse j' veselo, kar živi. — Seznamek pesmi v molu: a) dvoglasne: Ah, što ču? Čija je ona djevojka? Milič ide strančicom; b) troglasne: Čija je ona djevojka? Izabrat stručak do zemlje, Tavna noč, Ti si mati; c) četveroglasne: Crna goro, More koj' ti kupi šaren fuštan, Sindžiriči zvece ta vala, Državna himna.

Pozor šolska vodstva!

Učiteljska tiskarna razprodaja odrezke risarskega papirja v treh velikostih po prav nizki ceni:

100 listov	17/24 cm	Din 11'—
100 listov	14/5/24 cm	" 9'—
100 listov	13/5/24 cm	" 8'—

Poština se zaračuna posebej!

Naša gospodarska organizacija.

Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1923. 8. izkaz. 35 Din: Šolsko vodstvo — Št. Janž. 15 Din: Šolsko vodstvo — Šmarjeta, okraj Krško. 10 Din: Anton Volavšek — Sv. Ema. 10 Din: Gorjanšč deklč. — Današnji izkaz 70 Din. Prej izkazanih 3505 Din. Skupaj 3575 Din. — Ivan Petrič, upravnik.

—gpl. **Učiteljski dom v Mariboru.** Članarina in darila. Učiteljsko društvo za ptujski okraj 1350 Din. Učiteljsko deške osnovne šole v Studencih 70 Din. Mešovšek Rado, nadučitelj, Orlavas pri Braslovčah 40 Din. O priliki slavljenja Aninega godu v Studencih se je nabralo 40 Din. Poredoš Štefan, šolski vodja v Tešanovcih (Prekmurje) nabral pri šolski mladini 20 Din. Musek Ljudevit, nadučitelj pri Sv. Bolfenku na Kogu 10 Din. — Obveznice 7% drž. posojila: Braz-Grilc Frančiška, učiteljica na Pobrežju 1 à 100 Din (kuponi od septembra 1923 dalje), Meško Marica, učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, 1 à 100 Din (kuponi od marca 1923 dalje); skupaj z zadnjic izkazanimi 122 obveznicami 124 obveznic à 100 Din = 12.400 Din. Srčna hvala vsem, posebno učiteljskemu društvu za ptujski okraj! — Tovarišice in tovariši, nabirajte pridno za naš dom, da ga čimpreje postavimo! Stavbišče na jako lepem in primernem prostoru nam je mestna občina mariborska že obljubila. Torej z vso paro na delo!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

— UČITELJSKO DRUŠTVO ZA LJUTOMERSKI POLITIČNI OKRAJ zboruje v četrtek, dne 4. oktobra t. l. v šoli pri Kapeli. Začetek ob 10. uri. Dnevni red: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Došli dopisi. 3. Stanovske in šolske za-